

T.Y.B.A.
RURAL DEVELOPMENT
Agriculture and Its Significance in
Rural Development
(PAPER – IV) (27/12/2017)

Q.P. Code :27517

[Time: 3 Hours]

[Marks:70]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. Attempt any **five** question.
 2. **All** questions carry **equal** marks.
 3. Answer to the two section should be written in the **same** answer-book.
 4. The paper will carry **100** marks for the **I.D.O.L.** students.

Section I

Q.1 Explain the significance of agriculture in Indian Economy.

OR

Elaborate the determining factors of agricultural product.

Q.2 Explain the concept of Land, also explain its natural features.

OR

State the causes and remedial measures for soil erosion.

Q.3 Discuss the acquisition of land for non- agricultural purpose.

OR

State the different traditional and modern equipments utilized for agricultural cultivation.

Section II

Q.4 Define the term green revolution and explain the consequences of green revolution.

OR

Elaborate the future policies for development of agricultural sector in India

Q.5 State the function and importance of Indian Council of agriculture and research.

OR

Explain the role Krishi Vigyan Kendra in agricultural development.

Q.6 State the factor and significance of organic farming

OR

Explain the types and importance of green house.

मराठी रुपांतर

[वेळ: ३ तास]

[गुण:७०]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. एकूण पाच प्रश्न सोडवा.
 2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 3. दोन्ही विभागांची उत्तरे एकाच उत्तर पत्रिकेत लिहा.
 4. दूर व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रश्न- पत्रिका १०० गुणांची असेल.

- प्र.१ भारतीय अर्थव्यवस्थेतील शेतीचे महत्व स्पष्ट करा
किंवा
शेती उत्पादकता निर्धारण करणाऱ्या घटकांचे विवेचन करा.
- प्र.२ जमिनीची संकल्पना स्पष्ट करून, तिची नैसर्गिक गुण-वैशिष्ट्ये सांगा.
किंवा
जमिनीच्या धुपेची कारणे व त्यावरील उपाययोजना सांगा.
- प्र.३ बिगरशेती वापरासाठी होणाऱ्या भूसंपादनावर चर्चा करा.
किंवा
शेतीच्या मशागतीसाठी वापरली जाणारी पारंपारिक व आधुनिक अवजारे सांगा.

विभाग २

- प्र.४ हरितक्रांतीचा अर्थ सांगून त्याचे परिणाम स्पष्ट करा.
किंवा
भारतीय शेतीक्षेत्राच्या विकासासाठी भविष्यकालीन धोरणांचे विवेचन करा
- प्र.५ भारतीय कृषी संशोधन परिषदेची कार्ये व महत्व सांगा.
किंवा
शेती विकासातील कृषी विज्ञान केंद्राची भूमिका स्पष्ट करा.
- प्र.६ सेंद्रिय शेतीचे घटक आणि महत्व सांगा
किंवा
हरितगृहाचे प्रकार आणि महत्व स्पष्ट करा.

T.Y.B.A.

RURAL DEVELOPMENT
Rural marketing and Finance

(PAPER – V) (28/12/2017)

Q.P. Code :27631

Marks - 75

- N.B.-1) Attempt any **five** questions
2) All questions carry equal marks
3) Answer of two sections should be written in **same** answer- book.
4) The paper will carry **100** marks for **IDOL STUDENTS**

Section - I

Q.N.1 a) State the concept of rural marketing and explain the Scope of rural marketing.

OR

b) Give information of problem in rural marketing.

Q.N.2 a) Define the term agricultural marketing and explain the types of agricultural marketing.

OR

b) Explain the various functions of agricultural marketing in India.

Q.N.3 a) State the structure and functions of agricultural produce and Market committee.

OR

b) Give detail review of NAFED institute.

Section - II

Q.N.4 a) State the causes of rural indebtedness and suggest remedies on its.

OR

b) Explain the types of rural finance and explain its need.

Q.N.5 a) Give information of state co-operative bank .

OR

b) Explain the function and objective of NABARD.

Q.N.6 a) Explain the concept of self help group and explain the need of its.

OR

b) Explain the importance of self help group in woman development.

वेळ ३.००

गुण ७५

सूचना :- १) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

४) दोन्ही विभागांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.

३) दूरस्थ शिक्षण संस्थेतील विद्यार्थ्यांसाठी प्रश्नपत्रिका १०० गुणांची असेल.

विभाग - १

प्र.१अ) ग्रामीण विपणन ही संकल्पना सांगून ग्रामीण विपणनाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

ब) ग्रामीण विपणनातील येणाऱ्या समस्यांची माहिती द्या.

प्र.२अ) कृषी विपणनाची व्याख्या सांगून कृषी विपणनाचे प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

ब) भारतीय कृषी विपणनातील विविध कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.३अ) कृषी उत्पादन बाजार समितीची रचना व कार्ये सांगा.

किंवा

ब) नाफेड या संस्थेचा सविस्तर आढावा घ्या.

विभाग - २

प्र.४ अ)ग्रामीण कर्जबाजारीपणाची कारणे सांगून, त्यावर उपाय सुचवा.

किंवा

ब) ग्रामीण वित्तपुरवठ्याचे प्रकार सांगून ग्रामीण वित्तपुरवठ्याची गरज स्पष्ट करा.

प्र.५ अ)जिल्हा सहकारी वित्तपुरवठा संस्थेची माहिती द्या.

किंवा

ब) नाबार्डची कार्ये आणि उद्दीष्टे स्पष्ट करा.

प्र.६ अ)बचत गट ही संकल्पना स्पष्ट करून बचत गटाची गरज स्पष्ट करा.

किंवा

ब)बचत गटाचे स्त्रियांच्या विकासातील महत्व स्पष्ट करा.

T.Y.B.A.

RURAL DEVELOPMENT

Applied Agriculture

(PAPER – VI) (29/12/2017)

Q.P. Code :27098

[Time: 3 Hours]

[Marks:70]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. Attempt any five questions.
 2. All questions carry equal marks.
 3. Answer of the both section should be written in the same answer-book.
 4. The paper will carry 100 marks for IDOL students.

Section I

- Q.1 “Applied agriculture method is useful in economic upliftment of farmers in India.”
Discuss.

OR

Explain the scope and significance of Applied Agriculture in Rural Development.

- Q.2 State the various government schemes to promote Horticulture Development.

OR

Define term Horticulture. State various essential factors for Horticulture Development.

- Q.3 Discuss in detail the necessary efforts to promote forest development.

OR

Define the term and importance of social forestry.

Section II

- Q.4 Explain the scope and various factors of animal husbandry.

OR

Explain the importance of goat rearing in rural poultry business in India.

- Q.5 Explain the various schemes for promotion of poultry business in India.

OR

State the basic requirement of poultry business.

- Q.6 Review the various problems of fishery business in India.

OR

Write the detail note on fish farming.

मराठी रुपांतर

[वेळ: ३ तास]

[गुण:७०]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना:
1. कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
 2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 3. दोन्ही विभागाची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.
 4. दूर व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रश्न पत्रिका १०० गुणांची आहे.

विभाग १

- प्र.१ “भारतीय शेतकऱ्यांच्या उन्नतीसाठी उपयोजित शेती पद्धती उपयुक्त आहे” चर्चा करा.
किंवा
उपयोजित शेतीची व्याप्ती व ग्रामीण विकासातील महत्व सांगा.
- प्र.२ फलोद्यान विकासासंबंधीच्या विविध राजकीय योजना सांगा.
किंवा
‘फलोद्यानाची’ व्याख्या करा.फलोद्यान विकासासाठी आवश्यक असणारे विविध घटक सांगा.
- प्र.३ जंगल विकासासाठी आवश्यक असणाऱ्या प्रयत्नांवर सविस्तर चर्चा करा.
किंवा
‘सामाजिक वनीकरण’ ही संकल्पना स्पष्ट करून त्याचे महत्व सांगा.

विभाग २

- प्र.४ पशुसंवर्धनाची व्याप्ती व पशुपालनासाठी आवश्यक असणारे घटक सांगा.
किंवा
ग्रामीण दारिद्र्य निर्मूलनात शेळीपालनाचे महत्व सांगा
- प्र.५ भारतातील कुक्कूटपालन व्यवसायासाठी असलेल्या विविध शासकीय योजना सांगा
किंवा
कुक्कूटपालन व्यवसायासाठी आवश्यक असणारे घटक सांगा.
- प्र.६ भारतातील मासेमारी व्यवसायातील विविध समस्यांचा आढावा घ्या.
किंवा
मत्स्यशेतीवर सविस्तर माहिती द्या.

T.Y.B.A.

RURAL DEVELOPMENT

**Agriculture and Its Significance in Rural
Development**

(PAPER – IV) (05/01/2018)

Q.P. Code :27519

[Marks:70]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:**
1. Attempt any **five** questions.
 2. **All** questions carry **equal** marks.
 3. Answers to the two section should be written in the **same** answer book.
 4. The paper will carry **100** marks for the **I.D.O.L** students.

Section-1

Q.1 What is meant by agriculture? State the significance of agriculture in rural development.

OR

Define the term agriculture productivity. State the causes of low productivity in India.

Q.2 Explain the concept of soil erosion and state the causes of soil erosion.

OR

Explain the various causes of land acquisition for non-agriculture purpose.

Q.3 What is meant by organic fertilizers? Explain the different types of organic fertilizers.

OR

State the different traditional and modern equipment utilized for agriculture.

Section - II

Q.4 What is meant by green revolution? Critically examine the green revolution.

OR

Discuss the agricultural policies in the era of liberalization.

Q.5 State the objectives & functions of agricultural university.

OR

Write in detail about department of agriculture government of Maharashtra.

Q.6 Explain the concept of organic farming. State the significance of organic farming.

OR

What is meant by Tissue culture? Explain the importance of Tissue culture.

[वेळ:३ तास]

[गुण:७०]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना: १. एकूण पाच प्रश्न सोडवा.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
३. दोन्ही विभागांची उत्तरे एकाच उत्तर - पत्रिकेत लिहा.
४. दूर व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रश्न - पत्रिका १०० गुणांची असेल.

विभाग-१

- प्र.१ शेती म्हणजे काय? ग्रामीण विकासातील शेतीचे महत्व विशद करा.
किंवा
कृषी उत्पादकतेचा अर्थ सांगून भारतातील शेतीच्या अल्प उत्पादकतेची कारणे सांगा.
- प्र.२ जमिनीच्या धुपेची संकल्पना स्पष्ट करून जमिनीच्या धुपेची कारणे सांगा.
किंवा
बिगरशेती वापरासाठी होणाऱ्या भूसंपादनाची विविध कारणे स्पष्ट करा.
- प्र.३ सेंद्रियखत म्हणजे काय? सेंद्रिय खतांचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
किंवा
शेतीसाठी वापरली जाणारी विविध पारंपारीक व आधुनिक अवजारे सांगा.

विभाग - २

- प्र.४ हरितक्रांती म्हणजे काय? हरितक्रांतीवर टीकात्मक परिक्षण करा.
किंवा
उदारीकरणाच्या काळातील कृषीधोरणांवर चर्चा करा.
- प्र.५ कृषी विद्यापीठांचे उद्देश्य आणि कार्य सांगा.
किंवा
महाराष्ट्र शासनाच्या कृषी विभागाची सविस्तर माहिती द्या.
- प्र.६ सेंद्रिय शेतीची संकल्पना स्पष्ट करून सेंद्रिय शेतीचे महत्व सांगा .
किंवा
उत्तीसंवर्धन म्हणजे काय? उत्तीसंवर्धनाचे महत्व स्पष्ट करा.

- N.B.-1) Attempt any **five** questions
2) All questions carry **equal** marks
3) Answer of **two** sections should be written in **same** answer- book.
4) The paper will carry **100** marks for **IDOL STUDENTS**

Section - I

Q.N.1 a) What is the Rural Marketing? State the importance of rural Marketing.

OR

b) Give detail note on various factors of rural marketing.

Q.N.2 a) Explain the concept of agricultural marketing. State the importance of agricultural marketing.

OR

b) Explain the various defects of agricultural marketing. What remedies would you suggest?

Q.N.3 a) Explain the various functions of agricultural marketing.

OR

b) Give detail information of commission on agriculture costs and price in agricultural marketing.

Section - II

Q.N.4 a) Explain the concept of ' Rural finance' and explain its nature .

OR

b) State the causes of rural indebtedness and explain the consequences .

Q.N.5 a) Explain the three-tier structure of co operative finance.

OR

b) 'NABARD' plays important role in rural development'. Discuss .

Q.N.6 a) Explain the formation and development stages of self help group.

OR

b) Explain the concept of self help group and explain importance of self help group in rural development .

वेळ ३.००

गुण ७५

सूचना :- १) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

४) दोन्ही विभागांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.

३) दूरस्थ शिक्षण संस्थेतील विद्यार्थ्यांसाठी प्रश्नपत्रिका १०० गुणांची असेल.

विभाग - १

प्र.क्र.१ अ) ग्रामीण विपणन म्हणजे काय? ग्रामीण विपणनाची वैशिष्ट्ये सांगा.

किंवा

ब) ग्रामीण विपणनातील विविध घटकांची माहिती द्या.

प्र.क्र.२ अ) कृषी विपणन ही संकल्पना स्पष्ट करून कृषी विपणनाचे महत्त्व सांगा.

किंवा

ब) कृषी विपणनातील विविध दोष सांगून, ते दूर करण्यासाठी त्यावर आपण कोणते उपाय सुचवाल?

प्र.क्र.३ अ) कृषी बाजारपेठेतील विविध कार्यांची माहिती द्या.

किंवा

ब) कृषी बाजारपेठेतील कृषी मूल्य आयोगाची सविस्तर माहिती द्या.

विभाग - २

प्र.क्र.४ अ) ग्रामीण वित्तपुरवठा ही संकल्पना स्पष्ट करून त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

ब) ग्रामीण कर्जबाजारीपणाची कारणे सांगून त्याचे परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.क्र.५ अ) सहकारी वित्तपुरवठ्याची त्रिस्तरीय रचना स्पष्ट करा.

किंवा

ब) 'नाबार्ड ग्रामीण विकासात महात्वाची भूमिका बजावते'. 'चर्चा करा.

प्र.क्र.६ अ) बचत गटाच्या निर्मितीच्या आणि विकासाच्या विविध पायऱ्या स्पष्ट करा.

किंवा

ब) बचत गट ही संकल्पना स्पष्ट करून बचत गटाचे ग्रामीण विकासातील महत्त्व स्पष्ट करा.

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. Attempt any five questions.
 2. All questions carry equal marks.
 3. Answer of the both section should be written in same answer book.
 4. The paper will carry 100 marks for IDOL students.

Section I

Q.1 Define the term 'Applied Agriculture.' Explain the importance of applied agriculture in rural economy.

OR

Explain the nature and scope of applied agriculture.

Q.2 State the term horticulture and review the various techniques of horticulture development.

OR

Discuss the environment and economic usefulness of horticulture development.

Q.3 Write the direct and indirect advantages of forest.

OR

Explain the various causes of deforestation and suggest remedies

Section II

Q.4 Explain the scope of "Dairy Development" in Konkan region.

OR

State the various types of goats and sheeps with its various features.

Q.5 Write detail note on management of poultry business.

OR

Review the various Indian and foreign breeds of poultry.

Q.6 Explain the importance of fish farming in rural development.

OR

Define the term fishery and explain various methods of fish preservation.

मराठी रुपांतर

[वेळ: ३ तास]

[गुण:७०]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना: 1. कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3. दोन्ही विभागाची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.
4. दूर व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रश्न पत्रिका १०० गुणांची आहे.

विभाग १

- प्र.१ 'उपयोजित शेती' संकल्पना स्पष्ट करा. ग्रामीण अर्थव्यवस्थेतील उपयोजित शेतीचे महत्व सांगा.
किंवा
उपयोजित शेतीचे स्वरूप व व्याप्ती सांगा.
- प्र.२ 'फलोद्यान' ही संकल्पना स्पष्ट करून फलोद्यान विकासाच्या विविध तंत्रांचा आढावा घ्या.
किंवा
फलोद्यानाचे पर्यावरणात्मक व आर्थिक फायदे विषद करा.
- प्र.३ जंगलांचे प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष फायदे सांगा.
किंवा
जंगलांच्या विध्वंसाची विविध कारणे सांगून त्यावर उपाय सुचवा

विभाग २

- प्र.४ कोकण विभागात दुग्ध व्यवसायाच्या विकासासाठी असलेल्या संधी विषद करा.
किंवा
शेळी व मेंढयांचे विविध प्रकार त्यांच्या वैशिष्ट्यांसह सांगा.
- प्र.५ कुक्कुटपालन व्यवसाय व्यवस्थापनाविषयी सविस्तर माहिती द्या.
किंवा
कोंबड्यांच्या देशी तसेच विदेशी जातींचा आढावा घ्या.
- प्र.६ मत्स्यशेतीचे ग्रामीण विकासातील महत्व सांगा
किंवा
'मासेमारी' ही संकल्पना स्पष्ट करून मासे टिकविण्याचे विविध प्रकार सांगा.
